

GLOBAL KAMUSAL MALLARIN FİNANSMAN ARACI OLARAK GLOBAL VERGİ ÖNERİLERİ

Ahmet TEKİN*
İstiklal Y. VURAL**

ÖZET

Günümüzde uluslararası finansal istikrarsızlık, gittikçe artan küresel yoksulluk ve global ısınma gibi çok sayıda sorun dünyayı tehdit etmektedir. Bu sorunların çözümü için uluslararası işbirliği, güçlü global kurumlar ve global kamusal malları finanse edecek yeni finansal kaynaklar gerekmektedir. Bu çalışma global kamusal malların finansmanına yönelik global vergi önerilerini ve global vergilerin idaresi, tahsili ve dağıtımı ile ilgili sorunları incelemektedir. Gelecekte global kurumların ortaya çıkması ile birlikte gerçek anlamda global vergiye geçiş söz konusu olacaktır ancak bu doğrultuda iyi bir başlangıç yapmak zorundayız.

Anahtar Kelimeler: Kamusal mal, vergi idaresi, global vergi, küresel yoksulluk

ABSTRACT

Today many crises threaten a globalising world, including international financial stability, growing worldwide poverty and global warming. Solutions require intense international cooperation, stronger global institutions and large new financial resources to finance global public goods. This paper reviews proposals for a global tax to finance global public goods and problems a global tax would face in governance, collection and distribution. Transition towards truly global taxation will await democratized global institutions in the future but today we must make a start along the road.

Keywords: Public goods, tax administration, global tax, global poverty

I. Giriş

Son yüzyılda mal ve faktör piyasalarındaki entegrasyonun artması ve teknolojik ilerlemeler küresel düzeyde sosyal ilişkilerin yoğunlaşmasına yol açmaktadır. Bu eğilim, fiziki, sosyal ve kültürel engellerin büyük ölçüde aşılmasına olanak sağlamaktadır. Bu engellerin aşılması bir yandan global ölçekte yeni fırsatlar (global refahın artması; iletişim-ulaşım olanaklarının artması, insani gelişim ve yoksulluğun azaltılması için yeni fırsatların ortaya çıkması v.b.) sunarken öte yandan ulusal-bölgesel düzeydeki sorunların küreselleşmesine ve bazı sorunların küresel düzeyde görünür hale gelmesine neden olmaktadır. Günümüzde ulus devletlerin tek başına halledemeyeceği çok sayıda global sorun bulunmaktadır: çevre kirliliği, ozon tabakasının incilmesi, biyolojik çeşitliliğin azalması, salgın hastalıklar, savaşlar, küresel yoksulluk, finansal istikrarsızlık v.d. Bu tip sınır aşan sorunlar birden fazla ülkenin sosyal faaliyetleri sonucu ortaya çıkan dışsallıkları içermektedir. Bu tip dışsallıklar çoğunlukla birikimli, uzun vadeli, birden fazla coğrafi bölgeyi ya da nesli etkileme kapasitesine sahip olan dışsallıklardır.

---

* Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

** Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Global nitelikteki dışsallıkların ortaya çıkardığı sorunların çözümü karşılıklı bağımlılığı ve ulus devletler arasındaki işbirliğini gerekli kılmaktadır. Bu yöndeki işbirliği mevcut global malların (global ortak mallar) sürdürülebilir kalkınma amacı doğrultusunda korunması, insan yapımı global malların (evrensel insan hakları, bilgi v.b.) geliştirilmesi ve globalleşme sonucu ortaya çıkan olumsuz dışsallıkların (küresel çatışma ve savaşlar, global terör, salgın hastalıklar, yoksulluk v.b.) azaltılıp olumlu dışsallıkların (global barış, finansal istikrar, serbest ticaret v.d.) artırılması için gereklidir. Global mal ve hizmetlerin üretilmesi bu mal ve hizmetleri üretecek global kurumların oluşturulup geliştirilmesine ve global finansman kaynaklarının elde edilebilir olmasına bağlıdır. Bu çalışmada, bu çerçevede gündeme getirilen global vergi önerileri ele alınacaktır. Çalışma beş bölüme ayrılmıştır. Girişi takip eden ilk bölüm olan ikinci bölümde global vergi önerilerinin gerekçesini oluşturan global kamusal mallar incelenmektedir. Üçüncü bölüm global vergi önerilerini ele almaktadır. Çalışma sonuç ve değerlendirme bölümü ile sona ermektedir.

II. Global Vergi Önerilerinin Gerekçesi Olarak Global Kamusal Mallar

Global kamusal mallar, diğer kamusal mallarda olduğu gibi tüketimde rekabetin ve dışlamanın söz konusu olmadığı bölünemez nitelikteki mal ve hizmetlerdir. Ancak, bu temel özellikler, kamusal mallardan farklı olarak, ülke ve toplumlar için de geçerlidir. Dünya Bankası'na göre global kamusal mallar kalkınma ve yoksulluğun azaltılmasında önemli olan, yeterli düzeyde sunulabilmesi çok sayıda ülkenin işbirliğine ve ortak eylemde bulunmasına bağlı olan ve sınır aşan dışsallıklara sahip olan kaynaklar, hizmetler, kurallar ve politik sistemlerdir (Development Committee, 2000). Bu tip mal ve hizmetlerden ilkesel olarak global nüfusun tümü yararlanır ve faydası ülkeler, insanlar ve nesiller çerçevesinde evrenseldir. Buna göre, global kamusal mallar “dünya üzerindeki bütün bireyler (şu anda yaşayan bireyler ve gelecek kuşaklar) tarafından elde edilebilen, tüketiminde rekabetin ve kısıtlamanın bulunmadığı, herkesin yararlanabildiği ve finansmanının global olarak sağlandığı faydalar” olarak nitelenebilir (Ortaç, 2004:15).

Global kamusal mallar sektörlerine göre çevresel (okyanuslar, atmosfer, iklim ve biyolojik çeşitlilik), sosyal (evrensel insan hakları, sağlık, barış ve güvenlik), ekonomik (ticaret rejimleri, finansal istikrar mekanizmaları) ve kurumsal-altyapısal (fiziki altyapı, bilgi ve iyi yönetim) kamusal mallar olarak dört farklı kategoriye ayrılabilir (Binger (2003:10-13). Global kamusal mallar, fiziki bir değer (okyanuslar, atmosfer v.b.) ya da bir fayda olabilir. Global kamusal mallar, fiziki bir değer taşımadığı sürece, global ölçekte doğrudan doğruya yarar sağlayabilir, herhangi bir riski azaltabilir veya kişilerin yararlanma kapasitesini artırabilir. Örneğin, okyanusların kirlenmesi çok sayıda ülke ve toplumun okyanuslardan yararlanma kapasitesini azaltır ve dünyadaki herkes için bir risk oluşturur. Bu kirliliğin azaltılması herkesin yararlanma kapasitesini artıracığı ve herkes için riski ortadan kaldıracağından global kamusal maldır.

Global Kamusal Malların Finansman Aracı Olarak Global Vergi Önerileri

Tüketimde rekabet ve dışlamanın derecesinin dikkate alınması halinde global kamusal mallar, üç farklı gruba ayrılabilir (Tablo 1). Birinci grupta yer alan global kamusal malların genellikle fiziki bir değeri söz konusudur. Bu malların bir çoğu insanlığın yaşaması için gerekli olan koşulları sağlar. Normal koşullar altında tüketimlerinde rekabet olmayacak ölçüde bol miktarda bulunan kaynaklardan meydana gelirler. Global ortak (doğal) mallar olarak adlandırılacak bu grupta yer alan global kamusal mallar nüfus artışı ve insan faaliyetleri sonucu aşırı tüketime tabi olabilirler. Bu malların aşırı tüketim sonucu yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalması veya niteliklerinin insanlara yeterince fayda sağlamayacak bir biçimde değişmesi halinde yeterince üretilebilmeleri için global işbirliği gereklidir. Dünyanın bizzat kendisi bir global ortak maldır. İnsanlığın ortak kullanımına konu olan ve yaşamın sürmesi için gerekli olan okyanuslar, ozon tabakası, atmosfer, su kaynakları, hava, biyolojik varlıklar v.b. bu grup içerisinde ele alınabilir.

Tablo 1. Global Kamusal Mallar

Global Kamusal Malların Türü		Tüketimden Dışlama	Tüketimde Rekabet	Üretimin / Tüketimin Doğası	İlgili Global “Kötü”
Global Ortak Mallar	Ozon Tabakası	Yok	Yok	Aşırı Tüketim	Tabakanın incilmesi, Ultraviyole Işınları
	Global İklim (Atmosfer)	Yok	Yok	Aşırı Tüketim	Global Isınma / Soğuma
Global Klüp Malları	İnternet	Kısmen	Yok	Yetersiz Tüketim	Dijital Bölünme
	Bilgi	Kısmen	Yok	Yetersiz Tüketim	Eşitsizlik
	Evrensel İnsan Hakları	Kısmen	Yok	Yetersiz Tüketim (Baskı)	Kötü Muamele Adaletsizlik
Global Politik Sonuçlar	Global Barış	Yok	Yok	Yetersiz Arz	Savaş ve Çatışma
	Finansal İstikrar	Kısmen	Yok	Yetersiz Arz	Finansal Krizler
	Sürdürülebilir Eko - Sistem	Yok	Yok	Yetersiz Arz	Eko – Sistemin Bozulması

İkinci grupta yer alan global kamusal mallar global klüp malları veya insan yapımı global ortak mallar olarak adlandırılabilir (Kaul, Grunberg ve Stern, 1999:454). Birinci grubun aksine bu malların tüketiminde rekabet yoktur ancak tüketimde dışlama kontrol altına alınabilir. Örneğin, global bir klüp malı olan internete erişim, erişimi sağlayan firmaların talep ettiği ücret ödenmedikçe engellenebilir. Tüketimden dışlanabilmenin mümkün olması bedavacılığı azaltır ve arzın optimal olarak sunulmasına imkân sağlar. Ancak çeşitli nedenlerle bu

tip mal ve hizmetlere erişimin yetersiz kalması global “kötü”lerin ortaya çıkmasına, başka bir ifade ile global düzeyde olumsuz dışsallıkların oluşmasına yol açabilir. Örneğin, gerekli altyapı eksikliklerinin yanı sıra internete erişimin okur-yazarlığın olmaması, dil engeli ve maddi olanaksızlıklar nedeniyle yetersiz olması zengin ve yoksul ülkeler arasında “dijital bölünme”ye yol açabilir.

Global kamusal malların son grubunu global politik sonuçlar (barış, ekosistemin korunması, finansal istikrar v.b.) oluşturur. Global politik sonuçlar global mal olarak değer kazanması için sürekli bir biçimde sunulmaları gerekli olan ancak genellikle global ölçekte yeterli arza sahip olmayan mallardır. Bu mal grubunda tüketimde rekabet ve dışlama genellikle söz konusu değildir. Örneğin global düzeyde barış ve güvenlik söz konusu ise herkes bu durumun ortaya çıkardığı faydadan yararlanır. Global mal ve hizmetlerin sunulmaması veya yetersiz sunumu durumunda kamusal kötüler (public bads) ortaya çıkar. Savaş, şiddet, terörizm, gelir dağılımında eşitsizlik ve yoksulluk, finansal krizler, çevre kirliliği v.b. gibi kamusal kötüler daha fazla görünürlüğe sahip olduğu ve elle tutulur sonuçlar ortaya koyduğu için ulusal düzeyde etkili tedbirlerle ortadan kaldırılmaya çalışılır ancak global düzeydeki olumsuzlukların çözümü küresel düzeyde işbirliğini gerektirir. Bu işbirliği global kamusal mal üretecek ve global kötülerle mücadele edecek global rejim ve kurumların oluşturulmasını; ulusal, bölgesel ve global düzeydeki tedbir ve politikaların uyumlaştırılmasını ve gerekli finansmanın bulunmasını içermelidir.

Global kamusal malların finansmanında dışsallıkların içselleştirilmesi ya da başka bir ifade ile global kamusal malların üretimi veya tüketimi sonucu ortaya çıkan fayda veya maliyetlerin üretim ya da tüketimi gerçekleştirenlere hasredilmesi en önemli araçlardan biridir. Finansman aracı olarak özel kaynaklar, kamusal kaynaklar ve çeşitli düzeylerde ortaklık mekanizmaları oluşturulabilir. Ancak üretici ve tüketicilerin, vergi ve vergi benzeri araçlar ya da piyasa mekanizması ile bu malları doğrudan finanse etmeleri, alternatifler arasında ulus devletlerin geleneksel yöntemleri olması nedeniyle, öne çıkmaktadır.

III. Global Vergi Önerileri

Global ekonomik durgunluk ve savaş gibi tehditleri ortadan kaldırmak için yürütülecek faaliyetlerin finansman kaynağı olarak J.M. Keynes, A. Marshall ve J. Meade tarafından İkinci Dünya Savaşı öncesinde dile getirilen global vergi önerileri 1970’li yılların başında global finansal istikrarsızlık ve çevresel sorunlar bağlamında tekrar gündeme geldi: 1972’de Birleşmiş Milletler Örgütü global vergilerin gündeme alınmasını önerdi; J. Tobin global finansal istikrarsızlığı önlemek için sınır aşan parasal işlemlerin global düzeyde vergiye tabi tutulmasını tavsiye etti; Roma Klübü uluslararası örgütlerin finansman aracı olarak global vergileri tartışmaya açtı; 1980’de Brandt Komisyonu çok sayıda global vergi önerisini inceleyen bir rapor yayınladı ve 1992’de R. Mendez Uluslararası Kamu Maliyesi adlı bilimsel eserinde bir dizi global vergi önerisinde bulundu (Paul ve Wahlberg, 2002:2). Günümüzde de çok sayıda kişi ve kurum tarafından önerilmeye devam edilen global vergiler iki temel amacın gerçekleştirilmesini

Global Kamusal Malların Finansman Aracı Olarak Global Vergi Önerileri

amaçlamaktadır. Bu amaçlardan ilki yoksul ülkelerin iktisadi kalkınmalarının finansmanı için randımanlı bir ek gelir kaynağı bulmak; ikincisi ise global kamusal malların finansmanıdır. Global vergi önerilerini destekleyen kesimlere göre daha güvenli, sağlıklı ve istikrarlı bir dünya oluşturma çabalarından yararlanan kesim elde ettiği yararların karşısında vergi ödemelidir. Bu amaçlar doğrultusunda önerilen global vergiler global kamusal malların finansmanı bağlamında ele alınacaktır.

A. Ulus Devletlerin Vergilendirilmesine Yönelik Öneriler

Globalleşme sonucunda ülkelerarası gelir dağılımındaki eşitsizlik artmaktadır. Global gelir dağılımındaki eşitsizliğin artması küresel ölçekte sosyal ve siyasal sorunların ortaya çıkmasına ve global refahın dağılımındaki eşitsizliğin artmasına yol açmaktadır. Ulus devletler arasındaki gelir dağılımı farklılıkları global ticaret sisteminin, çevrenin ve küresel düzeyde istikrarın (siyasi, ekonomik, çevresel v.b.) sürdürülmesini zorlaştırmaktadır. Bu sorunun çözümü ise büyük ölçüde küresel düzeyde geliri yeniden dağıtıcı politikaların uygulanması ve ulus devletler arasında dikey adaletin bir ölçüde sağlanması ile mümkündür. Ulus devletlerin vergilendirilmesine yönelik öneriler bir yandan global düzeyde gelir dağılımındaki eşitsizlik ve yoksulluğu azaltmayı; öte yandan, her türlü global kamusal malın finansmanı için ek kaynak teminini amaçlar.

Global kamusal malların finansmanı için ulus devletlerin vergilendirilmesini öneren vergiler üç ana grup altında toplanabilir: doğrudan ulus devletlerin vergilendirilmesi, global ticaretin vergilendirilmesi ve “global ortak mallar” (global commons)’ ın kullanımının vergilendirilmesi (Paul ve Wahlberg, 2002:18-20). Ulus devletlerin vergilendirilmesine yönelik bilinen ilk öneri Yeni Delhi’de yapılan ikinci Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD)’nda dile getirilmiştir. Bu öneriye göre gelişmiş ülkeler gayri safi milli hasıllarının % 1’ini geliştirmekte olan ülkelerin kalkınmalarını finanse etmek için bu ülkelere yardım olarak aktarmalıdır. Bu öneri gelişmiş ülkelerin öneriye karşı çıkmaları nedeniyle hayata geçirilememiştir.

Dünya ticaretinin % 95’inin okyanuslar yoluyla yapılması dikkate alınarak global bir ortak mal olan okyanuslardan faydalanma bedeli olarak global ticaretin vergilendirilmesi önerisi ilk defa “yeni uluslararası ekonomik düzen” kavramının bir parçası olarak Brandt Komisyonu tarafından 1980’de ortaya atıldı (Brandt Commission, 1980). Elektronik ticaretin vergilendirilmesinde olduğu gibi vergilendirilen faaliyetin caydırılmasını amaçlamayan global ticaret vergisi küresel barış ve refahın korunmasını amaç edinecek global kurumlara mali kaynak sağlamayı amaçlar. Verginin tabanı sınır aşan tüm maddi ve gayri maddi mal ve hizmetlerden oluşacaktır (Mendez, 1992:215). WTO (2003)’ya göre 2002 yılında dünya ticareti 6,4 trilyon Dolar’dı. Global ticaret vergisinin % 0,05; bu verginin dünya ticaretinde oluşturacağı daralmanın % 5 olabileceği varsayımı altında bu vergi yıllık 30 milyar Dolar gelir getirebilir. Bu tip bir vergi geliştirmekte olan ülkelerin ticaretini azalttığı ölçüde bu ülkelerin büyümelerini olumsuz yönde etkileyebilir; ancak, global yönetim kurumları bu ülkeleri destekleyerek verginin bu etkisini azaltabilir. Global ticaretin vergilendirilmesi

ile alakalı ikinci öneri silah ticaretinin vergilendirilmesidir. Global bir “kötü” olan silah ticaretinin vergilendirilmesinde gelir elde etmek ve silah ticaretinin hacmini azaltmak amaçları güdülür. Bu vergi, askeri harcamaların bir kısmını “dünya barışının korunması” gibi global kamusal malların finansmanına aktarır. Uluslararası silah ticaretinin yıllık ortalama 25-30 milyar Dolar ve vergi oranının % 5 olması halinde bu vergiden 1-1,5 milyar Dolar civarında bir gelir elde edilebilir. Global ticaretin vergilendirilmesini amaçlayan bir diğer öneriye göre vergi yükünün global ticaretten en çok yararlanan sanayileşmiş ülkelere kaydırılması gereklidir ve bu amaçla sanayi ürünleri ticareti dengesi fazla veren ülkeler vergilendirilmelidir (McMahon, 2001:11).

Global ortak malların kullanımının vergilendirilmesini amaçlayan çok sayıda vergi önerisi söz konusudur: okyanusların kirletilmesine neden olan gemilerden ve şehirlerden vergi alınması; uydulardan yörüngede kalma karşılığında alınacak “park ücreti”; çok uluslu şirket kârlarının vergilendirilmesi ve uluslararası reklamların vergilendirilmesi. Global ortak malların yanlış ve aşırı kullanımını ve tamamen tüketilmesini önlemeyi amaçlayan bu tip vergiler global yönetim sistemi ve yoksul ülkelerin sorunlarının çözümü için önemli bir finansman kaynağı olabilir.

B. Uluslararası Dışsallıkların Vergilendirilmesine Yönelik Öneriler

Sınır aşan dışsallıkların meydana gelmesine yol açan çeşitli faaliyetler global kamusal malların finansmanında etkin bir gelir kaynağı olarak vergilendirilebilir. Bu çerçevede olumlu dışsallıkları teşvik etmek amacıyla tropik ormanları koruyan ülkelere diğer ülkelerden kaynak aktarılması ve yoksul ülkelere zengin ülkelere yönelik beyin göçünün vergilendirilmesi gibi öneriler dile getirilirken olumsuz dışsallıkların azaltılması için düzeltici (corrective) ya da yasaklayıcı vergi (sumptuary tax) önerilerinde bulunmaktadır. Olumsuz dışsallıkların önlenmesine yönelik vergilerde ana amaç olumsuz dışsallıklara yol açan faaliyetlerin azaltılması ve elde edilen gelirin global kamusal malların finansmanına tahsis edilmesidir. Örneğin, uluslararası silah ticareti vergisi bir yandan silah ticareti hacmini azaltırken öte yandan global barışı sağlamaya çalışan Birleşmiş Milletler gibi global kurumlara mali kaynak temin edebilir. Benzer bir biçimde uluslararası parasal işlemler üzerinden alınacak bir vergi (Tobin vergisi) uluslararası finansal istikrarsızlığı önlerken yoksul ülkelere kalkınmalarını finanse edecek ek kaynaklar sağlayabilir. Aşağıda global ortak malların finansmanında kullanılacak global vergi önerilerinden karbon, yakıt ve hammadde vergileri ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1. Karbon Vergileri

Karbon vergileri, CO2 emisyonunu azaltmak amacıyla tüketilen fosil yakıtın karbon içeriğine bağlı olarak alınan bir emisyon vergisidir. Emisyon vergileri, salınan sera gazı emisyonu birimi başına ödenen vergilerdir (Baranzini, Goldemberg ve Speck, 2000:396). Bu anlamda karbon vergileri 1990’lı yılların başında Avrupa Birliği ülkelerinin öncü olduğu “yeşil vergi reformu” çerçevesinde uygulamaya konulan çevre vergilerinin bir parçasıdır. Çevre

Global Kamusal Malların Finansman Aracı Olarak Global Vergi Önerileri

vergileri olumsuz dışsallıkları önlemede diğer araçlara kıyasla bir çok açıdan avantajlı bir politik araçtır: Karbon vergileri global ortak mallara zarar veren mal ve hizmetlerin yol açtığı maliyetleri “kirleten öder ilkesi” ne uygun bir biçimde bu mal ve hizmetlerin fiyatlarına dahil ederek içselleştirir; maliyet etkin bir araç olan karbon vergileri ekonomik birimleri çevreyi kirletici faaliyetlerden uzaklaşmaya teşvik eder; çevreyi kirleten faaliyetlerin maliyetini artırmak suretiyle üreticilerin daha çevreci üretim yöntemlerine yönelmesini sağlar (dinamik etkinlik) ve doğrudan global ortak malların finansmanında kullanılabilir gelir kaynakları yaratır (EEA, 1996:20).

Global karbon vergisi önerisi iklim değişikliği ve global ısınmaya yol açan sera etkisinin¹ ortaya çıkmasında en büyük paya sahip olan sera gazlarından² biri olan karbon dioksit (CO₂) gazı emisyonunu azaltmayı amaçlar. CO₂ emisyonunun global ortak mallar üzerindeki olumsuz etkileri ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası düzeyde önlemler alınmakta ve politikalar devreye sokulmaktadır. Bu çerçevede, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Anlaşması Kyoto Protokolü, OECD ve Geçiş Ülkeleri’ne sera gazı emisyonlarını belirlenen hedeflere indirme zorunluluğu getirdi. Karbon vergileri, bir yandan CO₂ emisyonunu azaltmak suretiyle global ortak malları (atmosfer, havanın kalitesi, ozon tabakası ve çevre) korurken; öte yandan, istihdam ve milli gelirin yanı sıra kamu gelirlerini artırır ve çevreyi korumayı amaçlayan global kurumların finansmanına katkıda bulunabilir.

Karbon vergileri, günümüzde, bazı Avrupa ülkeleri (İsveç, Norveç, Hollanda, Danimarka, Finlandiya ve İtalya)’nda ulusal düzeyde uygulanırsa da global karbon vergisi halihazırda bir öneriden ibarettir. Çok düşük (1 cent’ten daha az) bir tahsil masrafına sahip olan (EC, 2002) bu vergilerinden elde edilecek gelir potansiyeli oldukça yüksektir. Birleşmiş Milletler tarafından yapılan bir çalışma, bir ton karbon başına alınacak 21 \$’lık global bir verginin yılda 125 milyar \$ gelir getirebileceğini ortaya koymaktadır (UN, 2001).

2. Yakıt Vergileri

Yakıt vergileri, ulaşım ve enerji sektörünün yanı sıra gıdanın yoksul ülkelerde ısınma, aydınlanma ve yemek pişirmede kullanılması nedeniyle hane halkını önemli ölçüde etkileyen vergilerdir. Yakıt vergileri, temelde gelir elde etmek amacıyla alınır. Bu nedenle ülkelerin çoğunda çevreyi kirletici etkisi yüksek olan yakıtlar daha az vergilendirilirken diğerleri daha fazla vergiye tabi tutulmaktadır. Örneğin, petrol ürünlerinden ulaşım sektöründe kullanılan yakıtlar en fazla, endüstriyel alanda kullanılanlar daha az ve yemek pişirmede veya aydınlanmada kullanılan yakıtlar ise minimum düzeyde vergilendirilmektedir (Metschles, 2001:65). Keza, kaliteli mazotlar da dahil tüm dizel yakıtları benzine göre daha fazla kirletici emisyonu açsalar da ülkelerin

¹ Sera gazları nedeniyle güneşten kaynaklanan radyasyon ve enerjinin bir kısmının yeryüzünden yansımaları engelleyerek yeryüzünün normalden daha fazla ısınmasına “sera etkisi” denir.

² Sera gazlarının en önemlileri şunlardır: karbon dioksit (CO₂), metan (CH₄), azot oksit (N₂O), sülfür hegzaför (SF₆), perflorokarbonlar (PFCs) ve hidroflorokarbonlar (HFCs).

çoğunda (Avusturalya, İsviçre, İngiltere ve ABD hariç) kurşunsuz benzine uygulanan vergi oranı mazota uygulanan vergi oranından daha fazladır (OECD, 2002:xxvi). Yakıt vergileri, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde önemli bir gelir kaynağıdır; gelişmekte olan bir çok ülkede ise en önemli gelir kaynağı konumundadır. Keza Avrupa ülkelerinin çoğunda yakıt vergileri bütçe gelirleri içinde üçüncü sırada yer alan bir vergi türüdür (Metschles, 2001:66).

Yakıtların neden olduğu olumsuz dışsallıkları azaltmak için sınır aşan ulaşım faaliyetlerinin global yakıt vergisine tabi tutulması önerilmektedir. Bu önerilerin en önemlisi atmosfer üzerinde ciddi etkilere sahip olan uçak yakıtlarının vergilendirilmesi önerisidir. 1992 yılında uçuş emisyonları insan faaliyetlerinin yol açtığı toplam radyasyonun % 3,5'ini karşılamaktadır ve bu oranın 2015 yılına kadar her yıl % 3 artması beklenmektedir (OECD, 2002:xxix). Uçuş faaliyetleri nedeniyle atmosfere salınan hidrokarbonlar, nitratlar ve benzeri kirleticiler de atmosfer üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Yakıtların yol açtığı emisyonun azaltılması amacıyla üç farklı uçuş (aviation) vergisi önerilmektedir: uçak yakıtı vergisi, yolcu ve yük bileti vergisi ve uçak emisyonuna bağlı olarak kullanım vergisi (Binger, 2003:16). Global kamusal mal olan atmosfer ve ozon tabakasının korunması için önerilen bu vergilerin emisyonu azaltıcı etkisi ve gelirleri yüksek olsa da global terör nedeniyle ciddi finansal sıkıntılar içinde bulunan havacılık sektörü vergilemenin yol açacağı ek mali yükü karşılayamaz. Uçak bileti ve yüküne vergi konması uluslararası hukuk ve uygulanabilirlik açısından daha elverişli bir seçenektir. Nitekim, Norveç tren yolu alternatifi olan tüm ulusal uçuşlarda ve Norveç kaynaklı uluslararası uçuşlarda “yeşil vergi” almaktadır (Bleijenberg ve Wit, 1998).

3. Hammadde Vergileri

Kentleşme ve nüfus artışına paralel bir biçimde dünyanın her tarafında sanayi ve kentsel atıklar hızla artmaktadır. Atık miktarındaki artış zehirlenmelere, tehlikeli maddelerin birikmesine ve kullanılmamış materyallerin mevcut nesil tarafından aşırı kullanımına yol açmaktadır. Atıkların yakılarak veya toprağa gömülerek ortadan kaldırılması çabaları ise zehirli kirletici ve sera gazları emisyonunun artmasına ya da yer altı sularının kirlenmesine neden olmaktadır. Atıklarda bulunan ağır metaller ve eritici-çözücü maddeler gıda zinciri içinde birikerek insan, hayvan ve bitkilere yönelik ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Öte yandan, globalleşme sonucu piyasa ekonomisinin ve tüketim kültürünün küresel düzeyde yaygınlaşması çevreyi kirletici hammaddelerin aşırı kullanımına sebep olmakta ve böylece atık miktarının ve olumsuz çevresel etkilerin artmasını sağlamaktadır.

Hammadde vergisi (virgin material tax), çevreyi kirletici materyallerin aşırı kullanımı sonucu ortaya çıkan piyasa başarısızlığının ortadan kaldırılması için önerilen bir vergidir (Bruvoll, 1998:16). Plastik ve kağıt hammaddeleri üzerine konacak bu tip bir vergi, üretim yapısını değiştirmek suretiyle tüketimi etkileyecek ve dolayısıyla çevre üzerinde olumlu bir etki oluşturacaktır. Doğada hiçbir şey gerçek anlamda tüketilmemektedir; gerçekte tüm materyaller başka maddelere dönüşmektedir. Doğadan çıkarılarak işlenen tüm materyaller

gelecekte az ya da çok atığa dönüşecektir. Çevreyi kirletici etkisi daha fazla olan organik (plastik, kağıt v.b.) materyaller bir gün tamamen tüketilse bile bu materyallerden kaynaklanan atıklar gelecek nesillere aktarılacaktır. Ancak, iktisadi büyüme ve rekabet gücünü sürdürmek amacıyla vergi politikaları ve regülasyonlar hammaddeleri kayırcı niteliktedir. Bu durum, yenilenebilir materyallerin ve çevreci teknolojilerin geliştirilmesini engellemekte ve bu maddelerin aşırı kullanımına neden olmaktadır. “Kirleten öder” ilkesine göre dizayn edilen bir materyal vergisi ile kirletici, hem kullanılan materyalin bütün maliyetine katlanır hem de yol açtığı kirliliği azaltma yönünde teşvik edilmiş olur.

Bruvoll (1998:28)’e göre Norveç’te, plastik ve kağıt hammaddeleri üzerinden alınacak % 15’lik bir materyal vergisi bu maddelerin kullanımında % 11 civarında bir azalmaya yol açacak ve atık-emisyon miktarlarını önemli ölçüde aşağıya çekecektir. Ancak, önemli bir gelir potansiyeline ve olumlu çevresel etkilere sahip olmakla birlikte bu vergi, ulusal hasıla ve rekabet gücü üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle sınırlı bir uygulama olanağına sahiptir

C. Mobil Vergi Tabanlarının Vergilendirilmesine Yönelik Öneriler

Global kamusal malların finansmanında kullanılabilen finansman kaynaklarından üçüncüsü ülkelerin yeterince vergilendiremediği vergi tabanlarının vergilendirilmesidir. Globalleşme süreci sermayenin global düzeyde mobilitesini artırmaktadır. Sermayenin daha mobil bir hale gelmesi ulus devletlerin daha fazla yatırım çekebilmek ve sermaye kaçışını engellemek için vergi rekabetine girişmelerine yol açmaktadır. Sermaye hareketlerinin vergiye tabi tutulması ile çifte kârın elde edilebileceği, yani hem kalkınmanın finansmanı için ilave gelir elde edilebileceği hem de sermaye hareketlerinin yol açtığı olumsuz dışsallıklardan (finansal istikrarsızlık, döviz piyasalarındaki oynaklık v.b.) sakınılabileceği ileri sürülmektedir. Global kamusal malların finansmanında kullanılabilen bu tip vergilendirilebilir gelir kaynakları arasında uluslararası sermaye akımları, parasal işlemler ve elektronik ticaret yer almaktadır (Boadway, 2003:25).

1. Tobin Vergisi

Ulusal para otoritelerine otonomi sağlamak, ulusal para otoritelerini para piyasalarının uluslararasılaşmasına karşı korumak, döviz kurlarında istikrarı sağlamak ve gelir elde etmek amacıyla önerilen Tobin vergisi, Tobin (1974:89) tarafından yapılan ilk öneriden beri tartışılmaktadır. Sermaye giriş ve çıkışlarının % 0,1-0,2 gibi cüz’i bir vergiye tabi tutulması halinde uzun vadeli yatırımlar ve dış ticaret üzerinde ihmal edilebilir olumsuz etkiler meydana gelse bile, ekonomik krizlere yol açan kısa vadeli spekülasyon sermaye akımları üzerinde önemli bir vergi yükü oluşturularak bu tip akımlar cezalandırılabilir (Schuknecht, 1998:4). Verginin parasal işlemler üzerinden alınması, bu işlemlerin sayısına bağlı olarak vergi yükünün artmasına yol açar. Bu nedenle parasal muamele vergisi kısa vadeli faiz arbitrajlarını ciddi biçimde engelleyebilir,

döviz kurlarındaki küçük çaplı oynaklığın çekiciliğini azaltır ve önemli miktarda gelir getirir (Raffer, 1998:533).

Tobin vergisinden elde edilecek gelir miktarı oldukça yüksek olacaktır. Kaul et al. (1996) 90 ila 270 milyar Dolar arasında bir gelir tahmininde bulunurken vergi oranının % 0,1-0,2 arasında değişmesi ve verginin parasal işlemlerde % 50 azalma oluşturması halinde elde edilecek gelirin 132 ila 300 milyar Dolar arasında olacağı hesaplanmaktadır (Binger, 2003:17-18). Mal ve hizmet ticareti ile uğraşan firmalar vergi yükünü telafi etmek için ürettikleri mal ve hizmetlerin fiyatını artırabilirler. Ancak vergi oranının çok küçük olması vergi yansıması sonucu düşük gelirli grupların karşı karşıya kalacağı yükün ihmal edilebilir olmasını sağlayacaktır. Vergi sonucunda spekülasyonların azalması, kısa vadeli sermaye akımlarının yol açtığı ekonomik istikrarsızlıkların önlenmesi ve finansal sermayenin getirisinin azalması Tobin vergisinin dar gelirli ve gelişmekte olan ülkeler lehine yeniden dağıtıcı bir etki göstermesine yol açacaktır. Verginin, ulusal devletlerce toplanması uygulanabilirliğini ve kabul edilebilirliğini artıracaktır. Bazı yazarlar, toplanan verginin büyük bir kısmının (% 90-100) vergiyi tahsil eden ülkelerde kalmasını; ancak, geriye kalan tutarın finansal merkez olarak hizmet veren yer ve ülkelere karşı karşıya kaldıkları maliyetleri tazmin için bırakılmasını önermektedirler (Kaul ve Langmore, 1996:266). Keza, belirli bir gelir düzeyinin altında milli gelire sahip olan gelişmekte olan ülkeler tahsil ettikleri verginin tamamını kendilerinde tutabilirler ya da serbestçe döviz çevrilebilir nitelikte olmayan para birimleri ile yapılan muameleler vergiden istisna edilebilir. Gelişmekte olan ülkeleri korumaya yönelik bu önerilere rağmen Tobin vergisi gelirlerinin çoğu sayılı birkaç ülkede toplanacaktır zira parasal-finansal işlemlerin % 75'i ABD, Japonya ve AB'nde; % 15'i ise İsviçre, Hong Kong ve Singapur'da gerçekleşmektedir (Paul ve Wahlberg, 2001). Bu durumda Tobin vergisinin yeniden dağıtıcı etkisi hafiflese bile global düzeyde finansal ve ekonomik istikrarın sağlanmasına önemli bir katkısı söz konusu olacaktır.

Tobin vergisinin önerildiği biçimiyle yaygınlaşmamasının iki temel nedeni bulunmaktadır (Binger, 2003:18): (1) Verginin uygulanmaya konulması nedeniyle ortaya çıkabilecek geçici nitelikteki olumsuz etkilerden çekinen ülkeler liderlik etmekten ve inisiyatif almaktan kaçınmaktadırlar ve (2) vergiye konu teşkil eden muameleleri gerçekleştirenler vergi dışı kalacak yeni enstrümanlar (özgün türev ürünleri) yaratarak ya da vergi cennetlerini kullanarak vergiden kaçınacakları için bu verginin global ölçekte uygulanması zor olacaktır. İngiltere'de tahvil ve hisse senetleri için uygulanan işlem vergisi (securities transaction tax) nedeniyle türev ürünlere kaymanın olmaması ve Londra'nın hala önemli bir finansal merkez olmaya devam etmesi vergi cennetleri yoluyla vergi kaçırma potansiyelinin zayıf olduğunu göstermektedir (Raffer, 1998:535). Vergiden kaçınma planlarını ve mevzuattaki açıkları bloke edecek düzenlemeler, idari açıdan pahalı olmayan ve şikayet maliyeti düşük olan bu verginin global bir kamusal mal olan global ekonomik istikrarın finansmanında güçlü bir araç olma potansiyelini sürdürecektir.

2. Elektronik Ticaret Vergisi

Elektronik ticaret, internet gibi iletişim ağları vasıtasıyla veri, bilgi, ürün ve hizmetlerin elektronik olarak aktarılması yoluyla meydana gelen işlemlerdir. Bu tip bir vergi, refahın ve iktisadi değerin gittikçe artan bir kısmının maddi olmayan (intangibles) ürünler, sistemler ve global ağlar yoluyla yaratıldığı yeni ekonomide sanal ağlar yoluyla aktarılan veri bilgi, ürün ve hizmetlerin vergilendirilmesi fikrine dayanır. Bu vergilerin temel amacı bilginin aktarılmasında önemli bir araç olan internet kullanımının cezalandırılması değil; Kuzey-Güney arasında mevcut olan “dijital bölünme” yi azaltmak için gerekli olan kaynağı elde etmektir. Bu vergilerin önerilmesinde mali amacın dışında sanal ağların boş yere işgalini engellemek yoluyla etkin veri ve bilgi akışını sağlamak önemli bir yer tutmaktadır. Birleşmiş Milletler, internet erişiminin ve internet kullanıcılarının günümüze göre çok düşük bir düzeyde olduğu 1996 yılında 1 cent civarındaki bir “bit (byte) vergisi” nin 70 milyar Dolar gelir getireceğini tahmin etmektedir (UNDP, 1999).

İnternetin veya elektronik ticaretin vergilendirilmesine farklı gerekçelerle destek verilmekte ya da karşı çıkılmaktadır. Elektronik işlemlerin bir biçimde vergilendirilmesini savunanların gerekçeleri beş ana başlık altında özetlenebilir: (1) Gittikçe artan sayıda tüketici, büyük ölçüde devletin kontrolü dışında olan internet aracılığı ile mal ve hizmet satın aldığı için devletler vergi tabanlarının bir kısmını kaybetme riski ile karşı karşıyadır; (2) Geleneksel mal ve hizmetlerle (tangibles) aynı özelliklere sahip olan elektronik mal ve hizmetlerin (intangibles) vergi dışı tutulması adil değildir ve sadece gelir kaybına yol açar; (3) Elektronik ticaretin tamamen vergi dışında bırakılması halinde ticaret vergilemenin olmadığı yerlere kayarak yeni vergi cennetlerinin ortaya çıkmasına ve sonuçta gelir kaybına sebep olur; (4) Vergilendirmenin olmaması, elektronik ticaret olanağından yoksun olan kesim vergi öderken internete erişim olanağı yüksek olan kesimin vergisiz ya da düşük vergi ile mal ve hizmet satın almasına neden olarak gelir dağılımın yüksek gelirli lehine bozulmasına yol açacaktır ve (5) Elektronik ticaret büyük ölçüde araçları (toptancı ve perakendeci) ortadan kaldırdığı için zaten belli ölçüde maliyet avantajına sahiptir ve vergilendirilmemesi halinde hem vergi kaybı ortaya çıkar hem de devletin vergi alabildiği bu tip araçlar zor durumda kalır. Elektronik ticaretin vergi dışı tutulmasını savunanlara göre elektronik ticaret araçlarının ortadan kalkmasına yol açsa bile kargo, paketlenme ve ulaştırma sektörlerinde yeni iş imkanları yaratmaktadır, üretim maliyetlerini azaltarak mal ve hizmetlerin daha düşük bir fiyatla tüketiciye sunulmasını ve tüketici refahının artmasına neden olmaktadır ve bu yolla ekonominin ölçeğini büyütmektedir. Üstelik, bir çok ülkede iktisadi büyümenin itici güçlerinden biri olan elektronik ticaretin vergilendirilmesi iktisadi büyümeyi yavaşlatabilir.

IV. Sonuç ve Değerlendirme

Globalleşme birey, firma ve ülkelere küresel düzeyde fırsatlar sunan, yeni tehdit ve sorunların ortaya çıkmasına veya eskiye kıyasla daha fazla görünür olmasına yol açan bir süreçtir. Günümüzde ortaya çıkan ya da daha güçlü bir

biçimde hissedilen pek çok sorunun piyasa mekanizması içerisinde çözüme kavuşturulması son derece zordur. Global ısınma, küresel iklim değişiklikleri, ozon tabakasının incilmesi, küresel terörizm, çevre kirliliği, biyolojik çeşitliliğin azalması, global yoksulluk, ekonomik, siyasi ve finansal istikrarsızlıklar gibi sorunların çözümü yeni finansman kaynaklarına, işbirliği yöntemlerine ve global ölçekte faaliyette bulunacak yeni kurumların oluşturulmasına veya mevcut global kurumların güçlendirilmesine bağlıdır. Global sorunlara dünyadaki her ülkenin katılımı ile çözümler üretebilmek için küresel düzeyde katılımı artıracak yeni ve güçlü global örgütler oluşturulmalıdır. Bu örgütlerin global düzeyde eşitlikçi çözümler sunması büyük ölçüde gücünü demokratik katılımcı mekanizmalardan alması ve tüm ülkelerin katılımı ile finanse edilmeleri halinde mümkündür.

Tüm dünyada egemen olan bir dünya devleti ya da güçlü devletler koalisyonu oluşturulmadıkça global örgütlerin finansmanında ulus devletlerin vergilendirilmesi veya “global gelir vergisi” gibi önerilerin uygulanma olasılığı oldukça düşüktür. Bu türden geniş bir vergi tabanına sahip olmasalar bile küresel düzeyde gelir kaynağı olabilecek ve böylece global kamusal malların finansmanında kullanılabilecek vergisel kaynaklar arasında global dış ticaret vergileri; tütün, alkol, petrol gibi bazı mallar üzerinden alınacak global özel tüketim vergileri; çevre vergi ve harçları; parasal-finansal işlemler vergileri; elektronik ticaret vergileri ve hammadde vergileri birer seçenek olabilir.

Ancak global vergi önerilerinin uygulanması önünde çok sayıda engel ve sorun mevcuttur. Öncelikle, dünya devleti söz konusu değilse, global düzeyde gelir dağılımını eşitlemek, küresel yoksulluğu azaltmak, istikrarı ve güvenliği sağlamak ve her şeyden önemlisi insanoğlunun gelecekte de varlığını sürdürebilmesi için içinde yaşadığı ortamı, yani dünyayı korumak gibi yüce amaçlar için bile olsa global vergi önerilerini yaşama geçirecek organizasyonun oluşturulması, global düzeyde vergilerin uyumlaştırılması ve işbirliğinin sağlanması son derece zordur. Vergi önerilerinin bir çoğunu uygulayabilmek için küresel düzeyde etkin, yaptırım gücü olan ve meşru kabul edilen bir otoritenin (global vergi kurumu veya Birleşmiş Milletler gibi mevcut örgütler) kurulması veya görevlendirilmesi gereklidir ve bu yetkilendirme global düzeyde katılım ile onaylanmış bir uluslararası anlaşmaya dayanmalıdır. Bu vergilerin ulus devletlerce tahsil edilip global örgütlere aktarılması bugün için daha gerçekçi bir tekliftir. Ancak bu durumda bile ulus devletlerin sisteme katılımını ve sistemin etkin bir biçimde işlemini sağlayacak ulus devlet düzeyinde güç ya da güçlere ihtiyaç vardır. Her iki halde de global vergi uygulamasının başlangıcı küresel erk ya da erklerin ortaya çıkmasına ve ulus devletlerin egemenliklerinin bu örgüte devrine yol açacaktır. Bu olasılık, günümüzde, güçlü ülkelerin global vergi uygulamalarına karşı çıkmaları için uygun bir gerekçe oluşturmaktadır. Bu sorun, ilk aşamada, ulus devlet düzeyinde uygulanma potansiyeline sahip olan bazı global vergilerin (karbon vergisi, parasal işlemler vergisi, elektronik ticaret vergisi v.b.) ulusal düzeyde uygulanıp elde edilen gelirlerin global kamusal mal ve hizmet üretimine aktarılmasını; sonraki aşamada ise bu gelirlerin bir kısmının global otoriteye devrini içeren bir geçiş süreci ile halledilebilir.

Global Kamusal Malların Finansman Aracı Olarak Global Vergi Önerileri

İkinci olarak, global vergi uygulaması tüm dünyada kayıt dışı ekonomilerin büyümesine yol açabilir. Bu türden vergilerin bütün dünyada aynı tarz ve etkinlikte uygulanması gerekir. Vergi uyumlaştırmasının etkin olmaması halinde vergi yükünün dengesiz paylaşılması ülkeler ve bölgeler arasında eşitsizlikler ortaya çıkarabilir. Keza rekabet gücü olumsuz yönde etkilenen ülkeler iktisadi ve sosyal bakımdan ilave sorunlarla uğraşmak zorunda kalabilir. Bir çok global verginin etkin bir biçimde uygulanabilmesi verginin kapsamının mümkün olduğunca geniş olmasına bağlıdır. Bunun gerçekleşmesi için güçlü ülkelerin global vergi uygulamalarını desteklemesi gereklidir. Oysa bir çok global vergi bu ülkelerin çıkarları ile çelişir. Örneğin, silah ticaretinin vergilendirilmesi için silah ihraç eden dünyanın en güçlü ülkeleri olan on kadar büyük ihracatçının vergilendirilebilmesi gerekir. Benzer bir durum sanayi ürünleri ihracat fazlası olan ülkelerin vergilendirilmesinde söz konusudur. Bu sorun çözülsün bile küresel düzeyde salınacak bir vergi son derece karmaşık bir yapıya sahip olacaktır ve bu nedenle küresel düzeyde iktisadi büyüme olumsuz yönde etkilenebilecek; vergilerin karmaşıklığı global düzeyde katılımı azaltacak ve kayıt dışı ekonomiler küresel düzeyde büyüyecektir.

Global vergi önerileri, ortaya çıkabilecek bütün sorunlara karşılık, global sorunların çözümünde en önemli finansman seçeneği olarak gündemde yerini almıştır. Global örgütlerin mevcut finansman kaynakları yetersiz, belirsiz ve süresizdir. Global vergiler global düzeyde ortaya çıkan bedavacılık sorununu çözecek şekilde global kamusal malların finansmanında kullanılabilir. Vergilerin uygulanması sırasında ortaya çıkacak teknik sorunlar bir biçimde çözüme bağlanabilir; ancak, bu vergilerin uygulanması önündeki asıl sorun olan politik engellerin ortadan kalkması global ölçekte daha saydam, katılımcı ve demokratik global yönetim kurumlarının kurulmasına ve global sorunlara eşitlikçi, insan haklarına ve hukuk devleti ilkesine saygılı kolektif çözümlerin bulunmasına bağlıdır.

Kaynakça

- Baranzini, Andrea, Jose Goldemberg ve Stefan Speck, "A Future for Carbon Taxes", *Ecological Economics*, 32 (2000), ss.395-412.
- Binger, Albert (2003), "Global Public Goods and Potential Mechanism for Financial Availability", Background Paper Prepared for the Fifth Session of the Committee for Development Policy Meeting, April 7-11.
- Bleijenberg, A. ve R. Wit (1998), "European Environmental Aviation Charge: Feasibility Study". Delft: Centre for Energy Conservation and Environmental Technology.
- Boadway, Robin (2003), National Taxation, Fiscal Federalism and Global Taxation, United Nations University WIDER Discussion Paper No. 2003/87, December.
- Brandt Commission (1980), North-South: A Programme for Survival, The Report of the Independent Commission on International

- Development Issues under the Chairmanship of Willy Brandt, London: Pan Boks.
- Bruvoll, Annegrete (1998), "Taxing Virgin Materials: An Approach to Waste Problems", Resources, Conservation and Recycling, 22, ss.15-19.
- Development Committee (2000), Poverty Reduction and Global Public Goods: Issues for the World Bank in Supporting Global Collective Action", Washington D.C.: World Bank.
- EC (2002), Responses to the Challenges of Globalization: A Study on the International Monetary and Financial System on Financing for Development, European Commission.
- EEA (1996), Environmental Taxes: Implementation and Environmental Effectiveness, Copenhagen: European Environment Agency, <http://www.eea.dk>.
- Kaul, I. and J. Langmore (1996), "Potential Uses of the Revenue from a Tobin Tax", (The Tobin Tax, Coping with Financial Volatility, ed. M. ul Haq, I. Kaul and I. Grunberg, içinde), New York: Oxford University Press, ss. 255-272.
- Kaul, I., I.,Grunberg and M. ul Haq (1996), "Overview", (The Tobin Tax, Coping with Financial Volatility, ed. M. ul Haq, I. Kaul and I. Grunberg, içinde), New York: Oxford University Press, ss. 1-12.
- Kaul, Inge, Isabele Grunberg ve Marc A. Stern (1999), Global Public Goods: Concepts, Policies and Strategies, (Global Public Goods: International Cooperation in the 21st Century, Ed. Inge Kaul, Isabele Grunberg ve Marc A. Stern, içinde), New York: Oxford University Press.
- McMahon, Fred (2001), A Global Tax: Unworkable, Unnecessary and Dangerous, Vencouver:The Fraser Institute.
- Mendez, Ruben (1992), International Public Finance, New York: Oxford University Pres.
- Metschles, Gerhard R. (2001), Fuel Prices and Vehicle Taxation: Pricing Policies for Diesel Fuel, Gasoline, and Vehicle Taxation in Developing Countries, Second Edition, Eschborn:GTZ.
- OECD (2002), Energy Prices & Taxes, Quarterly Statistics, First Quarter, Paris:OECD.
- Ortaç, Fevzi Rifat (2004), Global Kamu Malları ve Finansmanı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Paul, J ve K. Wahlberg (2002), "Global Taxes for Global Priorities", Paper Prepared in Conjunction with a Roundtable on Global Taxes for Global Priorities, Global Policy Forum, The World Economy, Ecology and Development Association (WEED) and The Heinrich Böll Foundation, March.
- Raffer, Kunibert (1998), "The Tobin Tax: Reviving a Discussion", World Development, Vol. 26, No:3, ss.529-538.
- Schuknecht, Ludger (1998), "A Simple Trade Policy Perspective on Capital Controls", Staff Working Paper ERAD-98-11, WTO, October.

Global Kamusal Malların Finansman Aracı Olarak Global Vergi Önerileri

- Tobin, J. (1974), *The New Economics One Decade Older*, Princeton: Princeton University Press.
- UN (2001), General Assembly, “Preparatory Committees for the International Conference on Financing for Development”, Technical Note No:3, Existing Proposals for Innovative Source of Finance 20, New York: United Nations.
- UNDP (1999), “Reinventing Global governance for Humanity and Equity”, (UN, Human Development Report 1999 içinde), New York: Oxford University Pres, ss.97-114.
- WTO (2003), *International Trade Statistics 2003*, World Trade Organization.